

21.8.2020

STTK:n kommentteja aloitteisiin SDP:n 46. puoluekokoukselle 2020

Kävimme läpi SDP:n 46. puoluekokoukselle jätetyt 246 puoluekokousaloitetta ja kommentoimme 48 aloitteen sisältöä. Aloitteiden joukossa oli myös paljon mielenkiintoisia avauksia esimerkiksi asumiseen, liikennepoliittikkaan sekä ilmastonmuutokseen liittyen, joihin emme ennättäneet paneutua.

Haluamme keskustelevana keskusjärjestönä osallistua ulkopuolisina siihen yhteiskunnalliseen keskusteluun, jota puoluekokouksissa käydään. Puolueet, kuten ammattiyhdistysliikekin, ovat keskeinen osa demokratiaa. Tarvitsemme avointa vuoropuhelua Suomen ja Euroopan suunnasta.

Aloite 5 Reilu ekologinen verouudistus

STTK pitää tärkeänä, että sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävä kehityksen tavoitteet ja ilmastotoimenpiteet huomioidaan myös verotuksen kehittämisessä. Hiilineutraalin yhteiskunnan rakentamiseen on tärkeää sisällyttää ilmastoriskien yhteiskunnallinen arviointi ja seuranta. Verotus on osa tätä työkalupakkia.

STTK:n mielestä veropolitiikan suunnittelun ja toimeenpanon kannalta on keskeistä turvata oikeudenmukainen siirtymä ilmaston ja ympäristön kannalta kestäväan yhteiskuntaan. Hallituksen ilmastotavoitteita palvelevan verotuksen tiekartan toimenpiteisiin tulee sisällyttää ainakin energiaverotus, liikenteen verotus ja kulutusverot. Lisäksi päästöjen ja neitseellisten raaka-aineiden hinnoittelu on tärkeä ottaa mukaan tiekarttaan.

STTK:n mielestä verokertymässä tulee ylipäättään pyrkiä tuloverojen osuuden suhteelliseen laskuun ja haitta-, ympäristö- ja pääomaverojen osuuden nousuun. Ympäristö- ja luonnonvarojen käyttöön kohdistuvat verot ovat vain noin seitsemän prosenttia kaikista verotuloista ja tulo- ja yhteisöverot taas 65 prosenttia. Siirtyminen hiilineutraaliin yhteiskuntaan ei voi kasvattaa tuloeroja tai heikentää yritysten kilpailukykyä. Välttämättömien kulutustuotteiden hinnan nousu ei ole tavoiteltava keino ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, koska se kohtelisi eri tuloryhmiä epätasa-arvoisella tavalla. Ilmastotoimien rahoittamiseen tarvittavia varoja on välttämätöntä kerätä myös kansainvälisesti. Verotuksen uudistuksen yhteydessä on pyrittävä toimintaympäristön (kansallinen ja EU) ennakoitavuuteen ja hiilivuotojen välttämiseen.

Aloite 6 Kansainvälisen verojärjestelmän rakenneuudistus

Kansainvälinen verokilpailu on julkisten palveluiden ja sosiaaliturvan ylläpitämisen kannalta ehdottoman haitallista. Talouden digitalisoituessa oikeudenmukaisen verotuksen toimeenpano tulee yhä haasteellisemmaksi. EU-tason yhteinen yritysveropohja on kannatettava päämäärä. Aiheen luonteen vuoksi on välttämätöntä, että tavoitteeseen pyritään kansainvälisellä poliittisella yhteistyöllä.

Aloite 8 Pääomatulojen verotus progression piiriin ja 9 Rikkaimman prosentin pääomaveroa nostettava

Havainto ansio- ja pääomatulojen eriyttämisen aiheuttamista tulonjakovaikutuksista on todellinen. Pyrkimys saada pääomatuloverotuksesta nykyistä progressiivisempi on kannatettava. Sen sijaan

21.8.2020

varallisuusveron palauttamista on vaikea puoltaa. Varallisuusvero poistettiin vuonna 2006, sillä se kohdistui eri omaisuuseriin epätasapuolisesti ja epäjohdonmukaisesti. Omaisuuden tarkkaa arvoa on vaikea määritellä. Sen sijaan on tarkoituksenmukaisempaa verottaa pääoman tuottoja.

Pääomaveron ylimmän tason nosto 90 prosenttiin kuulostaa äärimmäiseltä. Lisäksi veron kytkeminen tuloluokkaan kuulumiseen on ongelmallista.

Aloite 10 Perintövero saatava kuriin

Aloitteessa lienee väärinkäsitys, sillä velka ei periydy nytkään. Suurten perintöjen verotusta voitaneen kiristää.

Aloite 11 Yritystuet muutettava vastikkeellisiksi

Aloitteessa lienee väärinkäsityksiä, koska tuen hakijalla tulee jo nyt olla selkeitä tavoitteita, joihin hakee yritystukia. Lisäksi tukia voidaan periä takaisin jo nyt.

Aloite 12 Tekemättömän työn vero

Epätuottavat työsuhteet ovat palkansaajan kannalta usein elämän vakiintumisen este. Yhteiskunnallisesti on kannatettavaa, että laaja osa työsuhteista on täysipäiväisiä ja toistaiseksi voimassa olevia. Haittavaero epätuottaville työsuhteille ei kuitenkaan liene oikeudenmukainen ratkaisu työelämän kehittämiseksi.

Aloite 18 Työelämän demokratisoiminen ja 19 Yhteistoimintalain vahvistaminen

STTK jakaa aloitteissa esitetyn näkemyksen, että suomalainen työelämä kaipaa aktiivista työelämän kehittämisen ja aidon yhteistyön otetta. Yhteistoimintalain uudistaminen hallitusohjelman mukaisesti on osa tätä työtä, myös henkilöstön edustuksen lisääminen yhtiöiden hallinnossa sekä paikallisen sopimisen edistäminen työ- ja virkaehtosopimusten puitteissa. STTK:laisten jäsenliittojen henkilöstön edustajista joka kolmas kokee, että paikalliseen sopimiseen on työpaikalla riittävät edellytykset ja joka kolmas kokee, että mahdollisuuksia paikalliseen sopimiseen on jonkin verran. Kolmannes henkilöstön edustajista sen sijaan kokee, ettei riittäviä edellytyksiä paikalliseen sopimiseen työpaikalla ole. Haasteellisinta vastaajien mukaan on sopia erityisesti paikallisesti palkoista ja muista korvauksista.

Työpaikkatason sopiminen vaatii neuvottelutaitoja ja osapuolten mahdollisimman tasavertaista asemaa. Työnantajan direktio-oikeuden käyttäminen, painostaminen tai määräysvaltaa ruokkiva ilmapiiri eivät kuulu sopimiseen. Molemmiin puolin on oltava taitoa kuunnella, ymmärtää ja kunnioittaa toisen osapuolen näkemyksiä, ja myös kykyä perustella omat näkökannat selkeästi.

Paikallisen sopimuksen on oltava win-win ratkaisu sekä työnantajalle että työntekijöille työpaikalla. Henkilöstön edustajalla on iso vastuu, kun hän tekee ratkaisuja joko työpaikan tai edustamiensa työntekijöiden puolesta. Paikallinen sopiminen vaatii osaamista, tietämystä, taitoa, perusteluja ja aikaa neuvotella. Siksi luottamusjärjestelmän vahvistaminen ja kehittäminen on tarpeen.

Sokkona on mahdotonta sopia. Jos henkilöstön edustaja ei saa riittäviä tietoja neuvotteluiden tueksi, epävarmuus nakertaa jo lähtökohtaisesti luottamusta ja mahdollisuutta päästä sopimukseen. Avoimuus ja yhteistoiminta sen sijaan luovat otollista maaperää sille, että halukkuus löytää yhteisymmärrys kasvaa.

21.8.2020

**Aloite 20 Itsensätyöllistäjien oikeudellista asemaa on parannettava
ja 25 Epätyypillisten työsuhteiden huomioiminen yhteiskunnassa
ja 26 Nollatuntisopimukset kiellettävä
ja 27 Määräaikaisen työsuhteen perusteet ja ketjutukset kuriin**

STTK pitää välttämättömänä, että lainsäädäntöä ja sosiaaliturvaa kehitetään vastaamaan paremmin työelämän muutokseen. Käynnissä olevassa parlamentaarisessa sosiaaliturvan uudistustyössä otetaan kantaa myös tähän kysymykseen. Lisäksi käynnissä oleva lainsäädännön uudistustyö esimerkiksi työajan vakiintumisen osalta parantaa nollatuntisopimuksella työskentelevien asemaa.

Suomen lainsäädäntö ei nykymuodossaan tunne itsensätyöllistäjää. Lain näkökulmasta työtä tehdään vain yrittäjänä, työsuhteisena työntekijänä tai virkasuhteessa. Itsensätyöllistäjiltä puuttuu myös yhtenäinen määritelmä. Heistä puhutaan yksinyrittäjinä, ammatinharjoittajina, freelancereina tai toimeksiantosopimuksella työskentelevinä. Joukossa on sekä yrittäjyyden tietoisesti valinneita että olosuhteiden pakosta itsensä työllistäneitä. Monet työskentelevät työntekijää vastaavassa asemassa, mutta yrittäjän riskillä. Alustatalous monimutkaistaa kysymystä entisestään, koska työntekopaikka ja kysymys siitä, minkä maan lainsäädäntöä työsuhteessa noudatetaan, ovat enää teoreettisia.

Niin sanotuissa epätyypillisissä työsuhteissa työskentelevät ovat hankalasti määriteltävä, mutta koko ajan kasvava ryhmä. Heillä on riski päätyä väliinputoajiksi. Ongelmat liittyvät turvaan, toimeentuloon ja oikeuteen neuvotella työn ehdoista tasavertaisesti. EU:n kilpailuoikeuden näkökulmasta esimerkiksi itsensätyöllistäjät ovat yrityksiä. Ammattiliitot eivät siis voi neuvotella heidän työehdoistaan tai työtilaisuuksistaan. Useimmat itsensätyöllistäjät ovat kuitenkin neuvottelutilanteessa epätasa-arvoisessa asemassa työn tilaajatahoon nähden. Euroopan komissio on havahtunut itsensätyöllistäjien aseman parantamiseen kilpailuoikeuden näkökulmasta.

**Aloite 22 Työehtosopimuksen rikkominen kriminalisoitava
ja 173 Suora kanneoikeus ammattiliitoilla
ja 174 Ammattiliittojen kanneoikeus**

Esityksissä kuvataan havainnollisesti esimerkkejä systemaattisesta toimintakulttuurista, jolla työehtoja poljetaan suomalaisessa työelämässä. Esimerkiksi alipalkkauksen kriminalisointi sekä ammattiliittojen kanneoikeus ovat sisältyneet STTK:n tavoitteisiin jo pitkään. Työelämän väärinkäytöksiä ei saada kitkettyä, jos oikeuden saaminen työelämän ongelmatilanteissa on yksittäisen työntekijän vastuulla. Työntekijä on ristiriitatilanteissa aina työnantajaa heikommassa neuvotteluasemassa. Erityisesti ulkomaalaiset tai nuoren työntekijät ovat työelämässä helposti muita heikommassa asemassa. Alipalkkauksella on myös laajempia yhteiskunnallisia vaikutuksia, kuten vaikutukset vero- ja eläkekertymään sekä epäreilu kilpailuympäristö suhteessa rehellisiin yrityksiin.

Aloite 31 Julkisissa hankkeissa tulee työllistää vaikeasti työllistettäviä

STTK pitää tärkeänä keskustelun avauksena esitystä vaikeasti työllistettävien työllistymisestä julkisiin hankkeisiin. Julkinen ja kolmas sektori ovat tälläkin hetkellä erityisesti palkkatuetun työn kautta tärkeimmät vaikeasti työllistyviä, esimerkiksi osatyökykyisiä työllistävät tahot. Vaikeasti työllistyvien pääsy avoimille työmarkkinoille edellyttää suomalaiselta työelämältä myös asennemuutosta sekä osa-aikatyön laajempaa mahdollistamista.

Aloite 32 Työvoimapalveluihin lisää resursseja

Työvoimapalveluiden lisäresursointi sisältyy myös STTK:n tavoitteisiin esimerkiksi tulevassa

21.8.2020

budjettiriihessä. Suomi jää työvoimapalveluiden rahoituksessa pahasti jälkeen esimerkiksi muista Pohjoismaista. STTK:n näkemyksen mukaan palveluja tulisi kehittää yksilöllisen asiakaskohtaamisen, palvelutarpeen kartoituksen ja moniammatillisen tuen suuntaan. Esimerkiksi työkyky ja osaamisongelmat edellyttävät aktiivista ja osaavaa arviointia, joita nykyisillä resursseilla on mahdoton tarjota.

Aloite 33 Työehtosopimusshoppailun kriminalisointi ja 34 Loppu työmarkkinoiden työehtoshoppailulle

Työehtosopimusshoppailu on epäterve yhteiskunnallinen ilmiö, josta on tullut yhä kasvava ongelma työmarkkinoille. Se vaikeuttaa sopimista ja kehittämistä, lisää epävakautta ja vaarantaa luottamuksen ilmapiirin. STTK pitää tärkeänä, että työehtosopimusshoppailun haitoista käydään laaja yhteiskunnallinen keskustelu ja vaihtoehtoja sen kitkemiseksi selvitetään.

Aloite 35 SDP ottaa tavoitteekseen esitellä käyttöön työllisyyden kasvattamisen mallien tueksi myös ”Icebreaker” mallin

STTK:n katsoo, että nykyinen palkkatukijärjestelmä vastaa jo niihin ongelmiin, joihin esityksessä idoitu ”Icebreaker”-malli vastaisi. Palkkatuen kehittäminen ja sen käytön volyymin kasvattaminen erityisesti avoimella sektorilla olisi tarkoituksenmukaisempaa, kuin kokonaan uuden mallin luominen. Jatkokoskin on tähdättävä siihen, että palkkatuki kohdistetaan työttömien ja epäedullisessa työmarkkina-asemassa olevien palkkaamiseen, huomioiden esimerkiksi nuorten ja maahanmuuttajien mahdollisuus päästä palkkatuettuun työhön, vaikka pitkäaikaistyöttömyyden riski ei olisi vielä selvästi havaittavissa työttömyyden keston ollessa lyhyt.

Aloite 37 Palkkatasa-arvon ja palkka-avoimuuden edistäminen

Palkkatasa-arvon edistäminen on ollut yksi STTK:n tärkeimpiä strategisia tavoitteita jo lähes 20 vuoden ajan. On häpeällistä, että palkkatasa-arvon kehitys on Suomessa niin heikkoa. Meillä on vielä pitkä matka tasa-arvon mallimaaksi.

Työmarkkinoiden segregaaation purkaminen on tärkeää, mutta se on erittäin hidasta, eikä sillä avulla voida taata palkkatasa-arvoa. Avainasemassa ovat analyttiset työn vaativuuden arviointiin perustuvat palkkausjärjestelmät ja se, että aina kun palkoista neuvotellaan millä tahansa tasolla, neuvottelijoilla on aktiivisesti mielessä myös samapalkkaisuuden edistäminen. Samapalkkaisuuden edistämisen ajatus koskee siis sekä palkankorotuksen mallia että niiden kohdentamista, mutta myös laadullisia sopimuskirjauksia työehtosopimuksissa.

Odotukset hallitusohjelmaan kirjatun samapalkkaisuusohjelman vaikutuksista eivät ole korkealla. Ohjelma itsessään ei vielä edistä palkkatasa-arvoa tehokkaasti, vaan se toteutuminen edellyttää konkreettisia toimenpiteitä. On tärkeää, että hallitus on käynnistämässä kolmikantaisen lainvalmistelutyön palkka-avoimuuden lisäämisestä. Palkka-avoimuus on yksi keskeinen keino edistää palkkatasa-arvoa. STTK katsoo, että palkka-avoimuudessa tulee edetä vaiheittain. Ensimmäisessä vaiheessa henkilöstönedustaja saisi koko työpaikan henkilöstön palkkatiedot kaikkine palkanosineen tietoonsa. Näin palkkakehitykseen ja palkkatasa-arvon korjaamiseen voidaan paneutua yhteistoiminnassa. Ilman palkka-avoimuutta ei perusteettomia palkkaeroja voida havaita, eikä korjata.

Toinen konkreettinen keino palkkatasa-arvon edistämiseksi on yhteisen kriteeristön määrittäminen vaativuudeltaan samanarvoiselle työlle. Työ voi olla hyvinkin erilaista eri aloilla, mutta jos käytössä olevan yhteisen kriteeristön kautta palkkausta voidaan tasa-arvoistaa.

21.8.2020

Aloite 39 SDP toteuttaa hallituksessa laajan kokeilun 6 tunnin työpäivästä yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa

STTK:ta ilahduttaa, että tekemämme keskustelunavaus työajan lyhentämisestä on luettu ja herättänyt vastakaikua. STTK:n keväällä 2017 julkaisema pamflettiä varten kysyimme kirjoittajilta: Mitä jos työviikko olisikin neljä päivää? Halusimme koota aiheen ympärille mahdollisimman monenlaisia näkemyksiä, koska mielestämme työaika on yksi keskeinen tulevaisuuden työelämää koskettava kysymys. Sekä korkeaa osaamista vaativissa että matalan osaamistason tehtävissä on nähtävissä, miten digitalisaatio muokkaa työelämästä yhtä vaikeammin hallittavaa. Asiantuntijatyössä raja työn ja vapaa-ajan välillä on hämärtynyt, työ on usein paikkariippumatonta ja osaamisvaatimukset kasvavat koko ajan. Matalan osaamistason työssä taas yleinen ilmiö on On-demand -työn lisääntyminen, jonka yksi ilmentymä ovat Suomessa yleistyneet nollatuntisopimukset. Työn ja vapaa-ajan välinen rajanveto vaatii myös niissä työntekijältä joutavuutta.

Työaika on kautta historian lyhentynyt ja keskeinen peruste sille on ollut tuottavuuden kasvu. Mielestämme työaika pitäisi ajatella aivan toisin, esimerkiksi jakamalla olemassa olevaa ja uutta työtä uudella tavalla, jotta sitä riittäisi useammalle ja jotta kaikki jaksaisivat työn ääressä koko työuran. Työajassa vähemmän, voi usein olla enemmän. Myös kaikkien mahdollisuus osallistua työllään yhteiskunnan rakentamiseen on jo itsessään elämän merkityksellisyyden näkökulmasta arvokas. Työn jakaminen uudelleen on keskeinen kysymys, kun pohdimme ratkaisuja siihen, miten mahdollisimman suuri osuus työvoimasta on työkykyistä, osaavaa ja työssä. Suomen työikäisen väestön pienenemisen ja alhaisen syntyvyyden vuoksi meidän on tärkeä pohtia tätä teemaa yhteiskuntana ennakoiden.

Aloite 40 Tehottomasta starttirahasta todellinen yrittäjäyystuki työttömälle

STTK pitää järkevänä, että starttirahan maksimikeston pidentämistä nykyisestä 12 kuukaudesta 24 kuukauteen selvitettäisiin. Starttirahan tason nosto ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista. Jos sekä tasoa että kestoa nostetaan, uudistuksen kustannukset olisivat suuret.

Aloite 42 SDP:n ja hallituksen lupaus nimettömästä rekrytoinnista on toteutettava nyt

Yhdenvertaisuus on perusoikeus ja ihmisoikeus. Kaikenlainen rasismi ja syrjintä on jo nyt Suomessa yhdenvertaisuuslainsäädännön nojalla kielletty. Tämä syrjinnän kieltä koskee myös työpaikkoja, mutta arkisissa asenteissa syrjintää kuitenkin esiintyy työelämässä. Lainsäädäntö myös velvoittaa työnantajaa aktiivisesti edistämään yhdenvertaisuutta työpaikoilla, mutta yhdenvertaisuussuunnitelmia tehdään edelleen hyvin vähän.

Nimettömän rekrytoinnin edistäminen on keskeinen konkreettinen keino työelämän suoran ja epäsuoran syrjinnän kitkemiseksi sekä työelämän yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Rekrytointi voi olla syrjivää ja poissulkevaa myös tiedostamatta. Tästä syystä nimetön rekrytointi tekee myös hyvin arkisiin rakenteisiin ja asenteisiin kytkeytyvän syrjinnän ilmiön näkyväksi. STTK:n näkemyksen mukaan nimettömästä rekrytoinnista tulisi käynnistää mahdollisimman pian kolmikantainen lainvalmistelutyö.

Aloite 54 Tuulivoiman tuotantotuesta on luovuttava

Aloitteen tavoite on pääosin jo toteutunut siten, että uusia tuulivoimatukia ei enää myönnetä.

Aloite 55 Ydinenergiaa koskeva lainsäädäntö on saatettava ajantasaiseksi

Energian tuotanto on merkittävä kasvihuonepäästöjen lähde ja siten ilmastonmuutokseen

21.8.2020

vaikuttava tekijä. Hiilidioksidipäästöjä aiheuttavien fossiilisten energiantuotantomuotojen korvaaminen ydinvoimalla keventäisi Suomen hiilijalanjälkeä ja ilmastorasitusta. Aloitteessa mainittujen modulaaristen ydinvoimaloiden tekniikka ei toistaiseksi ole edennyt toteutusvaiheeseen. Päästöttömien energiamuotojen tuotantoon liittyvä tutkimus on kuitenkin ehdottoman kannatettavaa. Modulaariset ydinvoimalat ovat potentiaalisesti hyödyllinen energian tuotannon muoto, jos niiden tekniikka kehittyy sovellettavalle tasolle.

Aloite 68 Sote-palveluita tuottaville yrityksille verovaroin hankittujen palveluiden kustannuksella tuotetulle voitolle katto

STTK katsoo, että katon asettaminen yksityisen yrityksen saamille mahdollisille voitoille istuu huonosti toiminnan tehokkuuden parantamisen ja yrityksen riskinoton periaatteisiin. Aloitteen toteuttaminen voisi olla juridisesti haastavaa ja tuskin johtaisi haluttuun lopputulokseen. Yksityisten sote-yritysten tuottamien palveluiden laatua on parempi suojata hyvällä ja riittävän laajalla valvonnalla.

Aloite 69 Työkyvyttömyyseläkkeen saamista helpotettava

Työkyvyttömyyseläkkeen kehittämiseen liittyvät ongelmat ovat esimerkiksi parlamentaarisen sosiaaliturvakomitean asialistalla. STTK katsoo, että työkyvyttömyyseläkkeiden osalta kaikkein suurin kehittämiskohde liittyy laadukkaiden ja oikea-aikaisten palveluiden saatavuuteen sairauspäivärahaikauden aikana. Hoidon ja kuntoutuksen puute aiheuttaa sairauden pitkittymistä ja jopa pahenemista. Ongelman ratkaisun kannalta keskeistä olisi myös osatyökykyisten tukeminen työmarkkinoilla ja vammaisten sekä kroonisesti sairaiden henkilöiden työllistymisen tukeminen henkilön työkyvyn kannalta sopiviin tehtäviin.

Aloite 74 Lasten, nuorten ja perheiden tukiverkko kuntoon ja 75 Mielenterveystyön parantaminen

ja aloite 76 ”Nuorisoneuvola 1.0”- aloite nuorten sosiaali- ja mielenterveyspalveluiden integraation toteuttamiseksi

Lasten, nuorten ja perheiden tuki vaativat omaa korvamerkittyä resurssointiaan. Nämä palvelut ovat ennaltaehkäiseviä ja niiden avulla varmistetaan tulevaisuudessa hyvin voivia kansalaisia. Laskelmien mukaan jokainen syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle miljoonan. Ennaltaehkäiseviin palveluihin panostaminen taas maksaa itsensä nopeasti takaisin. Nykytilanteessa puutteet mielenterveyspalveluissa ajavat usein lapsia ja perheitä epätarkoituksenmukaisempien ja yhteiskunnan näkökulmasta huomattavasti kalliimpien sijaishuollon palvelujen pariin. Kyseessä voi olla paitsi nuorten omien palvelujen puute, myös hänen vanhempiensa mielenterveyspalvelujen puute.

Opiskelijoilla mielenterveysyyt ovat suurin opiskelukykyä heikentävä tekijä. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen mukaan kolmannes opiskelijoista kokee runsaasti stressiä. Opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia tulee tukea turvaamalla riittävät moniammatilliset opiskelijahuollon palvelut eri koulutusasteilla. Nuorten mielenterveyttä on tuettava myös laadukkaalla opetuksella ja ohjauksella. Hyvinvoivat opiskelijat ovat tulevaisuuden hyvinvoivia työntekijöitä. Tällä hetkellä tiedämme, että mielenterveysongelmat ovat kasvava syy nuorten aikuisten työttömyyseläkkeelle siirtymiseen.

Osana hallitusohjelmaa on sovittu mielenterveysstrategian päivittämisestä. STTK pitää tärkeänä, että edellisellä hallituskaudella työnsä päättäneen kuntoutuskomitean yksimielisesti esittämät toimenpide-ehdotukset viedään täytäntöön osana mielenterveyspalveluiden uudistamista.

21.8.2020

Työelämän kehittämisen näkökulmasta on tärkeää, että mielenterveysstrategiassa tunnistetaan työelämänäkökulma ja arvioidaan palvelujärjestelmää myös työterveyshuollon- ja ennaltaehkäisevästä näkökulmasta.

Aloite 83 Palomiesten eläkeikä ja palo- ja pelastustoimen siirtäminen puolustusministeriön alaisuuteen

STTK pitää ehdotuksen tavoitetta ja sisältöä kannatettavana, vaikkakaan vastuuministeriö ei mielestämme ole ehdotuksen tavoitteen toteutumisen kannalta olennainen kysymys.

Aloite 91 Kelan byrokratiaa purettava ja palvelujen saantia helpotettava

STTK pitää aloitetta erittäin kannatettavana. Samalla on kuitenkin muistettava, että kokonaisvaltainen palvelu edellyttää henkilöstön riittävää resurssointia. Henkilöstön on lisäksi saatava koulutus uusiin tehtäviin, jotta palvelun laatu voidaan varmistaa. Kelan tehtäviä on viime vuosina lisätty merkittävästi, esimerkiksi toimeentulotukien käsittely siirtyi kokonaan Kelaan edellisellä hallituskaudella. Akuuttia työvoiman tarvetta on paikattu lisämäärärahaesityksillä, jonka avulla on palkattu määräaikaista lisähenkilöstöä. Tämä ei kuitenkaan ole kestävää henkilöstösuunnittelua, eikä vastaa Kelan laajentunutta tehtävänkuvaa.

**Aloite 104 Ammatillisen koulutuksen laatu ja oppimisen tukeminen keskiöön
ja 106 Oppilaanohjausta parannettava
ja 111 Maksuton avoin väylä puolueen tavoitteeksi
ja 112 Opinto-ohjaus kaipaa ansaitsemansa tunnustuksen lisäksi resursseja
ja 113 Koulutus maksuttomaksi kaikille opiskelijoille**

STTK on kannattanut vahvasti hallitusohjelmaan kirjattua tavoitetta pidentää oppivelvollisuutta. Väestön osaamis pohjaa tulee vahvistaa ja vähintään toisen asteen tutkinnon varmistaminen koko ikäluokalle on osa tätä tavoitetta. Koulutustason nostolla tulee olemaan myönteisiä vaikutuksia myös työllisyyteen ja saattaa olla nykyisen hallituksen keskeisin rakenteellinen työllisyyttä edistävä toimi. Oppivelvollisuuden pidentämisestä saatavat yhteiskunnalliset hyödyt toteutuvat vain jos koulutus on laadukasta ja oppilailla on saatavillaan riittävät oppimisen tukipalvelut kattavasti koko maassa. Opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia tulee myös tukea turvaamalla riittävät moniammatilliset opiskelijahuollon palvelut eri koulutusasteilla. Lähiopetuksen turvaaminen on tärkeä osa erityisesti nuorten koulutuspolkua, jossa ammattiosaamisen lisäksi elämän- ja oppimistaitojen omaksuminen koulutuksen aikana korostuvat.

STTK pitää esitystä maksuttomasta avoimesta väylästä kiinnostavana ja kannatettavana. Maksuton avoin väylä olisi tärkeä mahdollistaa niille nuorille, joilla ei vielä ole korkea-asteen opiskelupaikkaa tai suoritettua tutkintoa. Tämä edistäisi myös jatkuvaa oppimista koskevia tavoitteita ja mahdollisuuksia osaamistason nostoon työuran aikana.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on vasta käynnistänyt laajan opinto-ohjauksen kehittämisohjelman. Yksi iso haaste ohjauksessa liittyy segregoituneisiin koulutuslavalaintoihin ja niiden purkamiseen. Nuoret tarvitsevat valintojensa tueksi monipuolisesti tietoa työelämästä, toimialoista ja ammateista. Ohjauksessa olisi kiinnitettävä entistä vahvemmin huomiota myös segregoituneiden koulutusvalintojen purkamiseen.

STTK:n tavoitteena on laajasti maksuttoman koulutuksen edistäminen, mutta en silti lähtisi tukemaan lukukausimaksujen purkamista. Tähän liittyvät olennaisesti myös koulutuksen kansainvälistymiseen ja koulutusvientiin liittyvä näkökohdat.

21.8.2020

Aloite 118 Korkeakoulutuksen aloituspaikkoja lisättävä ja korkeakouluilta edellytettävä ripeitä toimia modulaarisen koulutuksen tarjonnassa ja 121 Korkeakoulutuksen alueellisen ja kansainvälisen yhteistyön kehittäminen

STTK katsoo, että korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuuden kasvattaminen nykyisten tavoitteiden mukaisesti, tulee edellyttämään aloituspaikkojen lisäämistä myös jatkossa. Tämä kuitenkin edellyttää myös korkeakoulujen rahoituksen kasvattamista. Modulaarisen tarjonnan lisääminen on myös STTK:n keskeinen tavoite koulutustarjonnan kehittämisen osalta.

STTK pitää esityksessä mainittuja korkeakoulujen profiloitumisen ja tki-rahoituksen pitkäjänteisyyden vahvistamista kannatettavina tavoitteina.

Aloite 133 Pitkäaikaistyöttömyydestä johtuvien sakkomaksujen poistaminen kunnilta

STTK pitää tärkeänä, että kunnilla säilyy jatkossakin intressi pitkäaikaistyöttömien työllisyyden hoitoon. On totta, että monella rakennemuutoksesta kärsivällä alueella työpaikkojen kato on johtanut korkeaan pitkäaikaistyöttömyyteen, jota on vaikea alentaa. Kuitenkin sakkomaksujen poisto johtaisi väärään kannustimeen, jossa kuntien motivaatio alentaa pitkäaikaistyöttömyyttä saattaisi heikentyä. Järjestelmää voidaan kylläkin kehittää niin, että onnistuneesta pitkäaikaistyöttömyyden alentamisesta palkitaan.

Aloite 164 Julkisomisteisten osakeyhtiöiden toiminta avoimemmaksi

Kuntien omistamien osakeyhtiöiden toiminnan on syytä olla avointa siltä osin, kun toteutetaan laissa määritellyjä palveluita tai tehtäviä, jotka kunta on ulkoistanut omistamalleen osakeyhtiölle. Sen sijaan kilpailullisilla markkinoilla yksityisesti omistettujen yhtiöiden kanssa kilpailevia kuntien omistamia osakeyhtiöitä ei kuulukaan koskea julkisuuslaki.

Aloite 189 Effektivera migrationsverket - Maahanmuuttoviraston toiminnan tehostaminen

Suomen väestörakenne, alhainen syntyvyys ja työikäisten määrän väheneminen edellyttää kasvavaa maahanmuuttoa. Työperusteisen maahanmuuton lisääminen on STTK:n mielestä välttämätöntä kestävyysvajeen kuromiseksi. Työvoimapulan heikentää myös investointien määrää Suomeen. STTK pitää tärkeänä, että kuluvalle hallituskaudella käynnistetään laajamittaisen kansainvälisen rekrytoinnin ohjelma, jolla pyritään rakentamaan sujuvat sekä turvalliset väylät kansainväliselle rekrytoinnille erityisesti työvoimapula-aloille, sisältäen ulkomaisten korkeakouluopiskelijoiden määrän kasvattamisen.

STTK jakaa puoluekokousaloitteen huolen siitä, että maahanmuuttoviraston toimintaprosessit tai rahoitus eivät vastaa sitä tavoitetilaa, joka hallitusohjelmasta välittyy. STTK pitää välttämättömänä maahanmuuttoviraston toiminnan sekä viranomaisyhteistyön kehittämistä erityisesti kansainväliseen rekrytointiin kytkeytyvien työperusteisten oleskelulupien käsittelyprosessin osalta. Työperusteisten oleskelulupien käsittelyn nopeuttamiseksi tulisi käynnistää järjestelmän kokonaisuudistus sekä kokonaan sähköisen järjestelmän kehittäminen. Prosessia tulee nopeuttaa myös osittaisella automatisoinnilla sekä mahdollistamalla sähköinen tunnistautuminen. Työlupien käsittelyn tavoiteaika tulisi saada keskimäärin yhteen kuukauteen. Maahanmuuttoviraston rahoitus ei ole erityisesti työlupien käsittelyprosessin osalta vakaa. Hanke- ja kehittämisrahoituksesta tulisi päästä pysyvään rahoitukseen. Lupaprosesseja vauhdittamalla olisi kansainvälisen rekrytoinnin osalta saatavissa myönteisiä työmarkkinavaikutuksia jo tämän hallituskauden aikana.

Aloite 190 Oleskelulupa tutkinnon suorittaneille

STTK pitää tärkeänä kansainvälisten opiskelijoiden määrän lisäämistä. Suomessa suoritettu tutkinto lisää merkittävästi mahdollisuuksia työllistyä koulutusta vastaavaan työhön Suomessa.

21.8.2020

Kansainvälisten opiskelijoiden houkuttelemiseksi tulisi luoda valmiita polkuja työelämään, joita voidaan hyödyntää jo markkinointivaiheessa. Hallituksen toteuttava uudistus mahdollisuudesta jäädä valmistumisen jälkeen Suomeen työnhakuun kahden vuoden ajaksi, on merkittävä edistys. Pysyvä oleskelulupa tutkinnon sekä lopputyön, työharjoittelun ja suomen kielen opintojen suorittajalle olisi merkittävä porkkana opiskelijoiden houkuttelemiseksi ja sitouttamiseksi suomalaisille työmarkkinoille opintojen ollessa vielä kesken.

Ulkomaalaiset opiskelijat kaipaavat tehostettua tukea esimerkiksi työharjoittelupaikkojen saamiseksi. Suomalaisilla työmarkkinoilla on edelleen merkittävässä määrin syrjiviä käytäntöjä, jotka vaikeuttavat opiskelijoiden ja vastavalmistuneiden kiinnittymistä työelämään. Opiskelijoiden työllistymistä tulisi kuitenkin aktiivisesti edistää oppilaitosten ja korkeakoulujen taholta tarjoamalla tehostettuja työelämäpalveluita jo opintojen aikana.

Aloite 191 Försörjningskraven för familjeåterförening bör sänkas - Perheenyhdistämisen elatusrajaa tulee laskea

STTK:n näkemyksen mukaan Suomen kiristynyt perheenyhdistämispolitiikka EU-/ETA-maiden ulkopuolelta saapuvien henkilöiden kohdalla ei edistä maahanmuuttajien kotoutumista Suomeen eikä sitoutumista työpaikkaan. Keskituloisissa ja matalasti palkatuissa ammateissa työskentelevien maahanmuuttajien perheenyhdistäminen on vaikeutunut sen myötä merkittävästi. Se ei kohtele eri alojen työntekijöitä, eri työntekijäryhmiä tai eri alueilla asuvia henkilöitä yhdenvertaisesti.

Aloite 192 Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden ja ihmiskaupan torjuntaan yhteisin toimin

Kansainvälinen järjestäytynyt rikollisuus ja ihmiskauppa näkyy Suomessa myös työmarkkinoilla. Kahdet työmarkkinat ovat monilla aloilla tosiasia. STTK katsoo, että kaiken kansainvälisen rekrytoinnin tulee tapahtua eettisen rekrytoinnin periaatteiden mukaisesti. Vaikka esimerkiksi verottajan, poliisin ja työsuojeluviranomaisen välinen yhteistyö on parantunut ulkomaalaisten työntekijöiden työehtojen osalta, Suomesta puuttuvat edelleen konkreettiset, selkeät vastuutahot ennakoivassa valvonnassa ja väärinkäytöstapausten rikosoikeudellisessa eteenpäinviemisessä. Viranomaisten resursseja tulisi vahvistaa niin työsuhteiden ennakkotarkastuksen kuin työsuhteen jälkivalvonnan osalta. Ilmiön kitkeminen vaatii viranomaistahojen koulutusta sekä tiivistä yhteistyötä harmaan talouden torjunnassa esimerkiksi poliisin ja aluehallintovirastojen työsuojelutarkastustoimen välillä. Hyväksikäytöstä, ihmiskaupasta ja kiskonnan kaltaisen työsyönnön tapauksista annettujen rangaistusten asteikkoja tulisi kiristää. Nyt rangaistuksina määrätään vakavimmissakin tapauksissa lähinnä sakkoa.

Osana kansainvälisen rekrytoinnin vauhdittamista tulee luoda toimenpideohjelma torjumaan harmaata taloutta ja ulkomaalaisten työntekijöiden hyväksikäyttöä. STTK näkemyksen mukaan työperusteisen maahanmuuton kautta Suomeen saapuville tulisi luoda myös oma kotouttamiskoulutuksen sapluuna, joka sisältäisi kielen ja kulttuurin lisäksi myös työelämän perustiedot, kuten työntekijän oikeudet ja velvollisuudet. Ulkomaisten työntekijöiden järjestäytyminen ammattiliittoihin on tärkeä osa reilujen työehtojen varmistamista.

Myös humanitaarisin perustein oleskeluluvan saavien henkilöiden kotouttamiskoulutuksen laatua ja sisältöä tulee kehittää erityisesti työelämän pelisääntöjen osalta, jotta se tukisi paremmin työllistymistä avoimille työmarkkinoille.

Lisätietoja STTK:ssa:

Elena Gorschkow, yhteiskuntavaikuttamisen päällikkö

elena.gorschkow@sttk.fi

p. 044 743 1725